

G. Lustkandl se čini, da veliku važnost pripisuje okolnosti, što su zastupnici kod stališke stolice bez naputaka ili u protuslovlju s njimi glasovali. Nu g. Lustkandl čini se da nezna, koje su važnosti naputci po ugarskom državnom pravu. Naputci su se po ugarskom pravu državaom odnosili samo na poslanika i na ene, koji su ovoga poslali, a na valjanost saborskih zastupnika nije nikakav upliv imalo, da li je onaj ili ovaj zastupnik prekoračio dane si naputke. Kad bi bilo od potrebe za valjanost zaključaka da zastupnici po svojih naputeh glasuju, imao bi bio sabor pravo zaškati od zastupnika njihove naputke i pregledati jih. Na ovo pravo niti je sabor kada uživao, niti ga je tražio.

U ostalom moramo opaziti, da su mnogi zastupnici za mnoge predmete zakonah god. 1848 svoje naputke imali, pak upravo kao i ovi činili su i oni bez naputaka jednom riječju celokupnost zastupnika, obavještivali su svoje mandate o saborskih zaključkih, a pisma različitih jurisdikcijah dolazila su jedina za drugima na njihove poslanike, da im zaključke saborske s veseljem na znanje primaju, te da oni svojim zastupnikom nalažu, neka u duhu tih zaključakah posluju...

Druga potvrda g. L. da je Nj. veličanstvo zakone od god. 1848. protiv svojega osvjedočenja samo iz neznanstva njihova sadržaja, mimoišao zakoniti formi, a ne iz slobodne volje podpisalo, — neima takodjer nikakova temelja. Jer, kao što gore navedosmo, bijaše Nj. veličanstvo najprije podnešena adresa, u kojoj su bile popisane osnove kasnijih zakonah, a Nj. veličanstvo je znalo i moglo je znati njihov sadržaj još prije nego su predloženi bili na prejšnje odobrenje. Kad je naime stališka stolica ustanovila osnovu adrese, odisao je palatin, koji je po naših zakonih predsjednik celokupnoga ugarskoga sabora i posreditelj između kralja i naroda, u Beču k. Nj. veličanstvu, a poslie nekoliko danah pozove on i zemaljskoga sudca po nalogu Nj. veličanstva onamo. Obadva ova visoka častnika države i najviši savjetnici krune upoznaše bez dvojbe Nj. veličanstvo sa željama, koji su onda već u adresi stališke stolice bile; a samo po ovih, i to poslie nekoliko danah na to, bijaše osnova adrese stališke pred gornjim stolom razpravljena; onda je istom ta osnova postala zemaljskim zaključkom a istom poslie toga je poslana Nj. veličanstvu. Osm ove visoke gospode bijaše kraj Nj. veličanstva k. ugarska kancelarija dvorska, na koje dielokrug spada, da na zapovied Nj. veličanstva potrebite razjasnjenje dade. Pak kad bi Nj. veličanstvo bilo zahtjevalo, mogla je ona zapitati svakoga od svojih popečiteljah ili državnih viećnikah, koji su onda još sveudilj poslovali, jer je bečki prevrat istom kasnije buknuo; premla mi ovdje priznajemo, da po ugarskom pravu državnom za valjanost ugarskih zakonah nikada od potrebe ne bijaše, da Nj. veličanstvo, koji je ugarske zakone kao ugarski kralj odobrio, za mnenje zapita svoje popečitelje ili državne viećnike; da mnogi naši zakoniti, da Nj. veličanstvo glede javnih posalah Ugarske samo ugarske viećnike izputuje. Što se pako napose tice zakonih osnovah od god. 1848., već samo gore rekli, da su pojedince jedna za drugom u Beču slane. Nj. veličanstvo je glede njih i zapitkivalo ugarske viećnike i ugarsku kancelariju dvorsku. Naš kralj je bez dvojbe i gdjeokoga svojega ugarskoga viećnika zapitao; da, kao što već rekomo, viećalo se je na poseb, prije nego su oni zakoni odobreni, o njihov sadržaju u smislu naloga Nj. veličanstva pred predsjedništvom nadvojvode Franje Dragutina, brata Nj. veličanstva, i to pod uplivom dvaju c. kr. nadvojvodah.

G. Lustkandl spominje u svojem predbacivanju još na ono natijsko, po kojem je Nj. veličanstvo primorano bilo, one zakone i proti svojoj volji potpisati. A tko ga je silio na to? Možebit ona iz sedamdeset i dva člana sastojeca sjajna deputacija, u kojoj su velikim dielom bili visoki činovnici? Nije moguće, da su ovi

možnoga cara austrijskoga u Njegovu glavnom gradu, u njegovoj vlastitoj palači, u sredini od trideset tisućah vjernih vojnikah, prisilili, da primi, što nije bilo primiti? Štija, ako je onda u Beču bilo nasilja, nije dolazilo od Ugara. Poslie predloženja pojedinih zakonah bili su od Ugara samo još oni u Beču kod Nj. veličanstva, kojim je od ovoga zapoviedjeno bilo, ili koji su po svojoj službi morali ondje ostati. U ono doba sastajali su se austrijski popečitelji s visokom osobom Nj. veličanstva mnogo više, nego u Njega više upliva imali kao što i jesu imali u niekom smislu, nego Ugri. To pokazuje i ona okolnost, da je upravo endu barun Jelacić banom hrvatskim imenovan, i da glede ovoga imenovanja nesamo što nisu zapitali imenovano ugarsko popečiteljstvo, nego ni njegovu predsjednika grofa Ljudevita Batthyána, i to kao što se je onda govorilo, samo za to ne, jer zakoni još nebijahu odobreni. Pak ako štija uzmemo u obzir, da je Nj. veličanstvo na svetčano potvrđenje zakonah po svojoj volji i bez ikakove sile u Požun došlo, pak da je ovdje, gdje je s najpoznatijom pokornosti dučevano bilo, s veseljem izreklo svetčano potvrđenje: sigurno bi teško bilo kogodier nagovoriti da vieruje, da su pomenuti zakoni silom izradjeni. — Ili možda g. L. pod onim nasiljem razumije silu okolnosti. važnost javnoga mnenja? Ali koji će državnik državno-pravne zakone samo zato nepravnovaljanimi držati, jer su se porodili pod silom okolnosti i pod važnošću javnoga mnenja? Po takovoj nauci veći dio evropskoga javnoga prava i državnih ugovorah nevalja, i to počamši od ugovorah novije dobe do englezke Magna-Carte. — Ili možebit g. Lustkandl samo one zakone drži da nisu nasiljeni i silom stvoreni, samo one pravnovaljanimi smatra, koji su stvoreni bez obzira na okolnosti. neogledajući se na javno mnenje ili šta više — ovim uzperkos? Štija smiešno je pozivanje g. L. na zakonski članak 53 od 1715. Ovaj zakonski članak određuje na privatnom pravnom polju, da se za Rákoczyeva ustanka prevorom, lukavostju, silom i strahom učinjeni ugovori sudbenim pntem nišetunimi proglasiti mogu. Ali niti riječi ovoga privatno-pravnoga zakona nemože g. L. proti nam okrenuti. Jer prevoru i lukavost nemože nitko predbacivati saboru g. 1848., kojega je sav posao javan i upravan bio. Nasilja, kano što rekomo, nije bilo niti ga je moglo biti, — od Ugara sigurno ne, jer ovdje nije oružane sile bilo, niti kakvoga ustanka ili prevrata, koji bi bila oružana sila morala imiriti; vladar stanovaše u Beču, i to usred svoje hrabre vojske. Što se tice bojazni, to mora g. Lustkandl kao pravoslovac znati, koje vjersti je strah, koji se zakonom na temelju prisutnoga prava drži kao dovoljan razlog, da iz takove bojazni sklopljen ugovor invalide. Ako se n. p. tko god samo toga boji, da će druga stranka nezadovoljna biti, ako se on ugovora nedrži, inače se pako ničesa bojaži neima: to sigurno neće nijedan sudac samo radi toga ugovor nevaljanim proglasiti. Pak ako je gosp. L. štija volja, da na temelju privatnoga prava analogiju izvadja za državno pravo, neka ju dakle i na nerješeno državno-pravno pitanje upotriebi.

Trojedna kraljevina.

Zagreb, 28. veljače. (Osnova za uređenje i razprostranjenje glavoga grada Zagreba), koju smo jučer u podlistku počeli priobćivati, sadržaje u sebi sljedeće točke:

1. Da se pregradi potok Medveščak na dotičnoj strani, kojoj je na št. u.
2. Da se uredi trg Jelacića bana. te da se poveća onim kućam prostor. kojega za sada imadu premalo na južnoj prednjoj strani.
3. Zato bi se morno demolirati iztočni red kućah.
4. Da se demolira kaptolska kuća na kaptolskom trgu, i staro zidine pčrvo stolne cčrkeve.
5. Da se sruši sjevni kaptolski toranj.

6. Da se otvore nove ulice, da budu u savezu sa starim gradom i osnovanim novim.

7. Da se demoliraju nekoje kuće, koje ruže i prieće ulaz i ulice.

8. Da se na novo uredi ulaz iz Sofijskoga štetališta u kipnu ulicu ondje, gdje je to već obstojalo.

Kad bi se tako sve uredilo i dolnji grad ukrasio, onda bi trebalo odrediti da i gornji i dolnji grad imade kakovu korist od toga.

Zato se predlaže, da u gornjem gradu ostane:

- a) Banovo sjedište.
- b) Svi javni uredi i oblasti, koji neposredno obće s občinstvom.
- c) Zupanijska municipalna uprava.
- d) Normalne učione za muški spol.
- e) " " " " ženski "
- f) Gimnazija i realke.
- g) Pravoslavna akademija ili buduće sveučilište.
- h) Svi znanstveni zavodi i njihove sbirke.
- i) Saborska dvorana sa svojimi pristojlištima.

U doljem pako gradu, gdje je već sada trgovina i kretanje pučanstva življe, te će svaki dan biti sve to više, moralo bi se izvan kasarnah podići:

1. Nova gradska kuća, koja bi odgovarala potrebi magistratskih organah, občinstvu navlasito miestnomu redarstvu i sudu.
2. Nova župna cčrkva sa župnim stanom.
3. Zatim bi trebalo sgodno namiestiti tržište i razdieliti ga na udobnost občinstva.
4. Nova sgrada za glavnu normalnu učionu izključivo za diecu muškoga spola doljnega grada, u savezu s jednim učiteljskim sjemeništem i tielesnim viezbalištem.

5. Nova sgrada za žup. sudb. stol i za izražni sud, što je oddavna veoma potrebno.

6. Obća bolnica s kirurgičnom i medicinskom klinikom. (Kad bude sveučilište.)

7. Radjaonica i nahodište u savezu s primalištem.

8. Sgrada za obćrtnu izložbu, u kojoj bi se zajedno izpostavljale na ogled raznovrštne umjetnine.

9. Zavod za gluhonieme i sliepe.

10. Novo kazalište s pristojlištem u savezu s velikom dvoranom za redut i sve, što k tomu spada, kao n. p. kavana, gostiona, toaletta, soba za pušenje, garderoba itd. itd.

(— Iz sčrbskoga narodnoga kongresa.) Dne 20. o. m. razpravljan je u sčrbskom narodnom kongresu u Karlovich predmet izravnjanja Sčrbaljah i Romanah. Ovi posljednji nisu bili došli u sjednicu.

Predlog c. kr. komesara, da se iz sabora pošlje deputacija, koja bi imala u skupštinu pozvati Romane, pobudio je obće negodovanje. Čarnoević ustane i žestoko rekne: Da Sčrbi neimaju od Vlahah, nego Vlasi od Sčrbah tražiti. Ja ću — veli Čarnoević — vidjeti, koji će ići po Romane. C. kr. carski častnici se burno protive predlogu komesarova.

Sčrbski kongres neslaže se sa c. kr. komisarom u formi izravnjanja s Romani.

Neima — veli „Sčrbobran“ — za sada nade, da će se romanska stvar skoro sčrvšiti.

(— Dan dvadeset šest veljače) proslavljen je u Beču svetčanom službom božjom, koju je preuzoriti g. stožernik i nadbiskup Bečki u stolnoj cčrkvi sv. Stjepana u 10 satih odslužio.

— („Slovanska Beseda“) dčržala je u prošlu subotu od 6 — 10 satih na večer glavnu skupštinu, koja je veoma burna bila. Izbori padoše na sljedeću gospodu u odbor: predsjednik grof Czernin; članovi: Bogišić, Czartoryski, Dobriansky, Dworzeczek, Fürchtgott, Grotter, Kozler, Pejaković, Svoboda, Skuthan, Demelich, Sebaryni, Utješonović, Sutka, Loebel, Prohazka; zamienici: Špun-Strižić, Lukšić, Jagušić; podpredsjednik dvorski savjetnik Dobriansky, a glavni tajnik dr. Napoleon Špun-Strižić.

Iz Slovenije.

(Iz Tržačke čitaonice, Družtvo sv. Mohora u Cielovcu i njegovo uspieh.) U Tržačku čitaonicu, kao što piše „Slov.“, primise medju mnogimi vrlo znamenitim osobami i nekoliko seljakah iz okolice tržačke. To je svakako liepo. Neka se i oni u čitaonici noobražuju i njoj se raduju. Ali jošte bolje bi bilo, da si takovi ljudi, koji daleko od koje čitaonice stanuju, ustanove u svom trgovištu takova družtva, te bi se onda lahko svake nedjelje i svakoga praznika sakupili i čitali novine. Korist od toga bile bi velika. Time bi se jednino na put stalo onomu talijančanju, koje je po onih okolica tako duboko već u narod slovenski prodrlo. Ako bi se pako povčr toga moglo izdavati za seljake jošte kakav prosto pisani časopis, kakova već imadu Dalmatinci — eto sigurnoga napredka. Učione doduše, one su dosta narodne, nu ipak pojavljuju se često ovdje ondje kojekakove prikaze. — Včrli taj saviet celovskoga dopisnika morali bi i naši ljudi uvažiti.

Družtvo sv. Mohora u Cielovcu liepo napreduje. Namiera je njegovu, kao što izdade već knjige svjedoc, da širi kčrštjanstvo narodnim jezikom; zato nije u tom družtvu ni najmanje pogibelji niti za včru, niti za vladu ili za narod, niti za nikoga drugoga. Vienac toga družtva reze uzorita i preuzvišena imena štžernika Gjurgja Haulika Varaljskoga, velikoga vladike Golmajera i vladike Strossmajera i Vidmara i množina svetlovene i svjetleničke gospode. Ako pomislimo, da to družtvo broji i vrlo mnogo seljakah, sluguh i služkinjah, uvidjeti čemo, da je štija blagoslovljeno i plodno.

Narodno kazalište.

Danas u utorak dne 28. veljače obćržavati će se pod upravom odbora: U krasno urešenih i plinom sjajno razsvjetljenih redutnih prostorijah sjajan i odličan maskiran bal. Orkestar svirati će po plesnom redu pod upravom g. P. Švarca najnovije plesu. Dobra mčrsla i topla jela, kao i pića moći je dobiti u prednjih sobah desno i lievo od kase. Velik izbor novih i ukusnih dominah i inih haljinah za maske mogu se danju u kazališnoj sgradi, a na večer u garderobi, uređenoj za tu svčrhu na lievoj strani od pozorišta sa krinkom i bez krinke dobiti.

— Včrlo ukusnih i liepih maskah za gospoje može se dobiti u kazališnoj sgradi u 2 katu.

Koledar.

	Katolici:	Pravoslavni:
Poned.	27. Jaroslav	15. Onisimo
Utorak	28. Mesop, Rom.	16. Pamfilio
Srieda	1. Čista s. B. †	17. Čista srieda
Četvrt.	2. Prosljub	18. Lav. P. rim.
Petak	3. Zvezda	19. Arhipa A.
Subota	4. Kazimir †	20. Lav. Kata
Nedjelja	5. A. Celo. Jad.	21. I. Cetr. Timo.

Bčrzojavna bečka burza od 27. veljače.

	Papiri:	
Kovovnica 5%		71.20
Narodnoga zajma 5%		78.80
Narodna banka		79.9
Virovnskoga zavoda		187.80
Sčrčke lutijskoga zajma od god. 1860		93.40
	Mienio:	
Srebro		111.50
London		112.10
Carski čekini		5.32

Meteorologička opažanja

na ovdšnjoj kr. višjoj realki dne 25. i 26. velj.

Ura	Barometrova visina u pariz. obćrtah	Barometrova visina na 0	Toplotina na 0	Nachilna Snijeg i jakeš Vjetra	Amorizirana oborina (u mil. i mil. i mil.)	Opazak
7. jut.	333.33	333.03	-1.8	0	0	
2. p. p.	333.44	331.84	+3.2	10	2	
9. več.	332.00	331.56	+1.6	0	8	

Danas u 7 sati temperatura R° + 0.1.

Opazak. Kod naoblake znači 0 sasvim vedro a 10 sasvim oblačno; brojevima ležećim između 0 i 10 razumije se veća ili manja množina oblakah, razdieliv ciele nebo iznad obzora na 10 jednakih dielah.

U 6. stupen znače velika pismena smier včetrova (Jz = južno-južno-zapadno), a brojevi jakost včetra, isto, 0 sasvim tiho a 10 burn, a medju ovim ležeći brojevi naznačuju različinu jakost včetra.